

TAPANI KILPELÄINEN & JOUNI AVELIN

Tehtävä
Ranskassa

U seimmille jo ajatus maailmankaikkeuden mielettömyydestä on riittävän lanvistava, mutta Andy Martin paljasti viime vuoden marraskuussa *Prospect*-lehdessä, että Jean-Paul Sartrella ja Albert Camus’lla oli absurdin olemisen lisäksi vastassaan myös FBI:n G-miehet. J. Edgar Hoover (1895–1972), joka toimi FBI:n johtajana sen perustamisesta vuonna 1935 aina kuolemaansa saakka, oli nimittäin usuttanut Jerry Cottonin esikuvat ranskalaisajattelijoiden perään pelätessään eksistentialismin olevan jonkinlaista kommunismin salalevitystä filosofian valekaavussa.

FBI:n arkistoja lehteilyt Martin sai selville, että FBI oli seurannut Sartrea vuodesta 1945, ja Camus – jonka nimen Hoover kirjoitti muodossa ”Canus” – sai agentit kannoilleen seuraavana vuonna. Miesten osallisuus toisen maail-

mansodan aikaisessa vastarintaliikkeessä teki heistä automaattisesti epäilyttäviä, mutta usein vakoilu oli helpommin sanottu kuin tehty: esimerkiksi muuan Sartren päiväkirjoihin käsiksi päässyt FBI-agentti valitti, että kaikki on kirjoitettu ranskaksi. Mikäpä sen salakielisempää. FBI:n tapana ei kuitenkaan ollut jättää asioita puolitiehen, joten englanninkielistä selkoa tekemään pestattiin kääntäjä, ja tutkimus saattoi jatkua.

Julkiuushakuinen Sartre hämmensi agentteja suorastaan levittelemällä tietoa ympärilleen, yksityisyyttään arvostavan Camus’n poliittisista mielipiteistä taas ei saanut selvää. Filosofian lukeminen ja luentojen kuunteleminen häkellytti FBI:ta, mutta kaikki oli hyvin, kunhan John F. Kennedyn murhan ympärillä ei ollut yksinäisen pyssymiehen Oswaldin sijasta suunnatonta salaliittoa. Martinin mukaan Hooverin FBI:n liikkeelle paneva voima oli siinä, ettei minkään uskottu olevan sitä, miltä se näyttää, vaan kaikki saattoi olla kommu-

nistien koodikieltä. FBI etsi kaikkialta salattuja merkityksiä mutta huokaisi helpotuksesta, jos niitä ei sittenkään löytynyt. Agentit olivat hermeneutikkoja vastoin tahtaan.

Karu karpaasi

K aksi ja puoli tuhatta sivua pessimismia ja eksentrisiä filologisia teorioita ei todennäköisesti ole jokaisen kuppi teetä. Marraskuun *The New Republicin* Adam Kirsch katsoi kuitenkin esseen arvoiseksi tiedottaa, että Giacomo Leopardin postuumi *Zibaldone* (1898–1900) on vihdoinkin julkaistu englanniksi yksissä kansissa ja koko lyhentämättömässä loistossaan.

Kirsch myöntää, että teoksesta yli kolmanneksen täyttävät analyysit klassisista kielistä ovat tätä nykyä käsittämättömiä suurimmalle osalle lukijoita, mutta samalla hän huomauttaa, että muistiinpanokoosteen helpommin

lähestyttävät osat, epäonnen psykologia ja rappion historiankirjoitus, perustuvat juuri Leopardin antiikkierittelyyn. Muinoin teot olivat suuria ja ihmiset onnellisia, mutta uuden ajan tieteellinen järki on tuominnut ihmisen onnettomuuteen, sillä luonnontiede näyttää maailman juuri niin mieltömänä kuin se todella onkin. Lisäksi ihmisen kohtalona on tavoitella mielihyvää, ja koska mielihyvä on väliaikaista ja alati pakenevaista, ihmisen osana on olla aina onneton. Melankolia ei ole satunnainen sieluntila vaan selväjärkisyttä.

Ankean elämäkatsomuksensa ansiosta Leopardi ei ryhtynyt etsimään lohdutusta romantillisesta henkisydestä vaan pysytteli tiukasti materialistina. Masennus ei ollut hänelle parannettava häiriö vaan merkki siitä, että on ymmärtänyt asiat sellaisina kuin ne ovat. Leopardin johtopäätökset eivät ehkä ole erityisen mieluisia, mutta päivänpaisteettomuudessaan ne osoittavat, ettei ajattelemisen ole onnellistumisoppien noudattamista. ”Melankolia on totuuden ystävä ja valo, joka sen paljastaa, ja vähiten altis tekemään virheitä.”

Jalkatyöstään kulkuri tunnetaan

Filmihullussa (6/13) Aki Kaurismäki nakkelee hajahuomioita Peter von Baghin teoksesta *Chaplin* (2013). Hyväntahtoista vinoilua tiukkuva kirjoitelma koostuu enimmäkseen lainauksista ja täydentävistä kommentteista, joiden seassa eräs pistää silmään aivan erityisesti. Kaurismäki nimittäin toteaa, että kulkurihahmon ”suosion suurin syy” piilee ”kenties kuitenkin yksinkertaisesti Charlie Chaplinin näyttelijäntyössä, tarkemmin sanoen hänen kasvoillaan. Ne onnistuvat usein jopa fyysisten gagien aikana ilmaisemaan

koko inhimillisten tunteiden kirjon [...]” Jokseenkin välittömästi tämä kommentti herättää lukijassa sisäisen marisijan.

Aivan toisilla vesillä, mutta sitäkin lähempänä, liikuskelee Jouko Turkka. *Chaplinin* liitteenä julkaistiin von Baghin ja Turkan keskustelu, joka on toimitettu Yleisradion Yöradio-lähetyksestä 17.4.1989. Sananvaihdossa Turkka toteaa, että Chaplinin suuruus on ”nimenomaan jaloissa”. Hänen mukaansa harvalla näyttelijällä on niin huonot kädet kuin Chap-

linilla, jonka ote on aina hento, eikä hän ”käytä käsiään lainkaan”. Liian suuret ja surkeat kengät sen sijaan siirsivät huomion kasvoista hänen jalkoihinsa, joiden apea laahustus saattoi hetkessä vaihtua singahdukseksi, kypälämäeksi, hyvin treenatuksi kompuroinniksi tai virtuoosimaiseksi rullaluisteluksi. Mielikuvitusta Chaplinilla ei sen sijaan ollut, Turkka toteaa. Hänen syvyytensä syntyy harvojen ja samojen ideoiden hyvästä ja paneutuneesta käytöstä – sekä tietenkin jalkatyöstä.

ravintola

Telakka

Tullikamarin aukio 3 | 33100 Tampere
03 225 0700 | fax. 03 225 0740
carneval@telakka.eu | www.telakka.eu